

ERZURUM İLİNDE YATILI BİR ORTAOKULDAKİ ÖĞRENCİLERİN TEMİZLİK VE HİJYEN ALGILARI

THE STUDENTS' CLEANING AND HYGIENE PERCEPTIONS OF A SECONDARY BOARDING SCHOOL IN ERZURUM

Nihal Fırıncı¹ Gülay İpek Çoban²

¹Erzurum Halk Sağlığı Müdürlüğü Toplum Sağlığı Hizmetleri Şubesi, Erzurum, Türkiye
²Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı, Erzurum, Türkiye

Yazışma Adresi:

Gülay İpek Çoban

Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Kampüs 25240 Erzurum – Türkiye

E posta: laypek_6@hotmail.com

Kabul Tarihi: 08 Ocak 2016

DOI: 10.5505/bsbd.2016.04695

Balikesir Sağlık Bilimleri Dergisi

ISSN: 2146-9601

e-ISSN: 2147-2238

bsbd@balikesir.edu.tr

www.bau-sbdergisi.com

ÖZET

AMAÇ: Erzurum İl'inde yatılı bir ortaokuldaki öğrencilerin temizlik ve hijyen algılarını saptamak amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

YÖNTEMLER: Çalışmanın evrenini Erzurum Ilıca Yavuz Selim Yatılı İlköğretim Ortaokulu öğrencilerden 267 öğrenci oluşturmuş, örneklem seçimine gidilmeden evrenin tamamı çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan Bilgi Formu ve Temizlik ve Hijyen Ölçeği (THÖ) ile toplanmıştır.

BULGULAR: Farklı sınıflardaki öğrenciler arasında temizlik ve hijyen algısı bakımından anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır. Öğrenciler, kendi kişisel temizlik ve bakımlarını yeterli düzeyde yaptıkları algısına sahip olmalarına karşılık ($X=17.34$), okul çevresinin temizliğini diğer boyutların temizliğine göre biraz daha düşük algılamaktadırlar ($X=9.52$).

SONUÇ: Ortaokul öğrencilerinin temizlik ve hijyen algılarının yüksek düzeyde olduğu, kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin temizlik ve hijyen algılarında fark olmadığı, aynı bölgenin çocukları olması nedeniyle öğrenim şekli ve sosyoekonomik açıdan temizlik ve hijyen algılarında bir farklılık olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hijyen, okul, okul sağlığı, hemşirelik, temizlik.

SUMMARY

OBJECTIVE: The study was made descriptively to determine of students' cleaning and hygiene perceptions of at a secondary boarding school in Erzurum.

METHODS: Research population consists of by 267 students Erzurum Ilıca Yavuz Selim secondary boarding school. Before using sample selection, both of the population was included in the scope of research. Parameter of the research has been collected by the cleaning and hygiene scale (CHS) and verse form which was prepared by researcher towards literatüre.

RESULTS: The researching group students average of age is 12.29 \pm 1.17. 133 (%49.8) students are girls and 134 (%50.2) are boys. The distribution of students according to grades is 60 (%22.5) in 5 th class, 69 (%25.8) in 6 th class, 95 (%35.6) in 7 th class and 43 (%16.1) in 8 th class. It was detected that there is no significant difference between students from different classes in respect to perception of cleaning and hygiene. Although the students have perception that they do their personel care and cleaning sufficiently ($X=17.34$), they perceive the cleaning of the schools environment slightly lower than the cleaning of other dimensions ($X=9.52$).

DISCUSSION AND CONCLUSION: It is concluded that the cleanliness and hygiene perception of secondary school students is a high level; there is not a difference between male and female students's perception of cleanliness and hygiene; due to being the same area's students there is no difference in the perception of cleaning and hygiene in terms of learning form and socio-economic status.

Keywords: Hygiene, school, school health, nursing, cleaning.

GİRİŞ

Okul sağlığı, öğrencilerin ve okul çalışanlarının sağlığının değerlendirilmesi, geliştirilmesi, sağlıklı okul yaşamının sağlanması ve sürdürülmesi, öğrenciye ve dolayısıyla topluma sağlık eğitiminin verilmesi için yapılan çalışmaların tümü olarak tanımlanmaktadır.^{1,2} Okul sağlığı

hizmetlerinin amaçları; toplumda okul çağındaki bütün çocukların olabilecek en iyi bedensel, ruhsal ve toplumsal sağlığa kavuşmalarını sağlamak ve sürdürmek, okul çocuklarının sağlıklı bir çevrede gelişimini sağlamak ve çocukların, ailelerinin toplumun sağlık düzeyini yükseltmektir.^{3,4}

İlk ve ortaöğretim çocuklarının hijyen bilgilerinin yetersiz olması, enfeksiyon riskini de beraberinde getirmektedir. Tüm bireyler zayıf kişisel hijyenden etkilenmekle birlikte en savunmasız grup okul çocuklarıdır. Buna dayanarak temizlik ve hijyen algısının ilköğretim çağında özellikle önemli bir yere sahip olacağı söylenebilir. Kırsal kesimde yaşayan ailelerin tercih ettiği yatılı bölge ortaokulları öğrencilerin gündüz eğitimini alıp gece de okulun yatakhanelerini kullandığı, bir yatakhane çok sayıda öğrencinin yer aldığı kurumlardır. Bu nedenle yatılı okul öğrencilerinde temizlik ve hijyen ayrı bir önem arz etmektedir⁵.

Okul sağlığı hizmetleri çok disiplinli ekip yaklaşımı ile sürdürülür ve ekip hekim, hemşire, psikolog, psikolojik danışmanlık ve rehberlik uzmanı, sosyal hizmet uzmanı, öğretmen, okul yöneticileri ve velilerden oluşur⁶. Çağdaş sağlık hizmetlerine paralel olarak okul sağlığı hemşiresi de birinci, ikinci ve üçüncü basamakta çok önemli görevler yürütmektedir^{7,8}.

Amerikan Ulusal Okul Sağlığı Hemşireleri Birliği (National Association of School Nurses= NASN) okul sağlığı hemşireliğini hemşireliğin öğrencilerin iyilik halini, akademik başarılarını ve yaşam boyu başarılarını artırmaya yönelik özel bir alanı olarak tanımlamaktadır. NASN'ye göre eğitimci rolü okul sağlığı hemşireliğinin temel rollerinden biridir. Okul sağlığı hemşiresi, sağlığın gelişmesini amaçlayarak gereksinimleri doğrultusunda öğrenciye, öğrenci gruplarına ya da sınıflara doğrudan sağlık eğitimi ya da rehberlik hizmetleri sunan kişilerdir⁹. Okul hemşiresi öğrencilerin ve okul personelinin sağlıkla ilgili önceliklerini belirler. Bunun için koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini hekimle birlikte planlar, uygular ve değerlendirir¹⁰. Okul hemşireliği çocuk ve gençlerin sağlık sorunlarının belirlenmesi ve çözümünde kilit insan gücüdür. Ülkemizde okul sağlığı hemşireliğini gündeme ilk getiren Erefe'dir¹¹.

Kişisel hijyenin ele alındığı çalışmaların daha çok normal eğitim veren ortaokullarda yapıldığı görülmüştür¹²⁻¹⁵. Ancak yatılı orta okullarının ikinci kademelerinde temizlik ve hijyen algıları ile alakalı çalışmalara rastlanmamıştır. Bu araştırma Erzurum İl'inde yatılı bir ortaokuldaki öğrencilerin temizlik ve hijyen algılarını saptamak amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Erzurum ili Aziziye ilçesinde bulunan İlica Yavuz Selim Yatılı Ortaokulunda 2014-2015 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışmanın evreninin tamamı örneklem olarak alınmıştır. 2014-2015 eğitim öğretim yılında İlica Yavuz Selim Yatılı

Ortaokuluna kayıtlı olan 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrenci sayısı 269'dur. Ancak araştırma anketinin uygulandığı süre içinde hastaneye sevkli 2 öğrenciye ulaşılamamış ve araştırma Kasım 2014'te 267 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. İlk öğretim okulu olarak 1942 yılında açılan Yavuz Selim Yatılı İlköğretim Bölge Okulu 1978 yılından bu güne kadar Erzurum'a bağlı bulunan Tekman, İspir, Tortum, Pasinler, Aşkale ve Çat gibi ilçelerden öğrencilere hizmet sunmuştur. Şu anda okul 550 kapasiteli Pansiyon binası, Spor Salonu ve 19 derslik sınıflarıyla Aziziye İlçesinde ortaokul bölümü (5.6.7.8) olmayan köylerden gelen öğrencilere hizmetine devam etmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri araştırma ölçme aracı olarak Gökhan Kahveci ile Zülfü Demirtaş tarafından 2012 yılında geliştirilen Temizlik ve Hijyen Ölçeği (THÖ) ve araştırmacı tarafından hazırlanan sosyo-demografik tanıtıcı formu kullanılarak iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde öğrencilerin kendileri ve aileleri hakkındaki bilgilerini içeren 14 soru, ikinci bölümde ise öğrencilerin temizlik ve hijyene ilişkin bilgilerini içeren 13 soru bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Anket formu ile toplanan veriler bilgisayar ortamında SPSS 20.0 paket programı (Statistical Package For Social Sciences, SPSS Inc.) değerlendirilmiştir. İstatistik önem düzeyi $p < 0.05$ anlamlı kabul edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ve öğrenim tipi değişkenlere göre temizlik ve hijyen algılarını ölçmek için t Testi, sınıf değişkenleri için Kruskal Wallis Testi ve sosyo ekonomik farklılıkları değerlendirmek için ise Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. G. Kahveci ve Z. Demirtaş tarafından geliştirilen ve temizlik ve hijyen algılarını belirlemek amacıyla kullanılan "THÖ" ile elde edilen ortalamaların sözlü ifade hâline dönüştürülmesi için ölçekteki her bir soruya 1'den 5'e kadar puan verilerek toplamda min. 13, max. 65 puan hesaplanmıştır¹⁶. Yine ölçeğin toplamda kesme puanı 39 olarak hesaplanarak 39 ve altı temizlik ve hijyen algısı düşük 40 ve üzeri aralık değerlerinde ise yüksek şeklinde yorumlanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarından Kişisel Temizlik Boyutunda 4 soru olması nedeniyle min.4, max. 20 puan alınarak kesme puan 12, 12 ve altı temizlik ve hijyen algısı düşük, 13 ve üstü aralık değerlerinde ise yüksek şeklinde yorumlanmıştır. Sınıf Temizliği, Okul Çevresi Temizliği ve Okul Binası Temizliği boyutlarının her birinde 3 soru olduğundan min. 3, max. 15 puan verilerek kesme puanları 9 puan olarak hesaplanmıştır. 9 ve altı puan için temizlik ve hijyen algısı düşük, 10 ve üzeri için temizlik ve hijyen algısı yüksek şeklinde yorumlanmıştır. Verilerin

analizinde öğrencilerin farklı boyutlarda temizlik ve hijyen algılarını ölçmek için aritmetik ortalama ve standart sapma puan aralıkları ölçütünde analizi yapılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın verileri toplanmadan önce Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinden Etik Kurul Onayı ve İl Millî Eğitim Müdürlüğünden Araştırma İzni alınmıştır. Veriler toplanmaya gidilmeden önce okula haber verilmiş, okul aracılığıyla çocukların aileleri bilgilendirilmiş ve verilerin toplandığı gün çocuklardan sözel onam alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri (N=267)

Yaş Ortalaması	12.29±1.17	Yaş Aralığı	5
	N	%	
Cinsiyet			
Kız	133	49.8	
Erkek	134	50.2	
Sınıf			
5. sınıf	60	22.5	
6. sınıf	69	25.8	
7. sınıf	95	35.6	
8. sınıf	43	16.1	
Öğrenim Tipi			
Gündüz	65	24.3	
Yatılı	202	75.7	
Aile Tipi			
Çekirdek	187	70.00	
Geniş	80	30.00	
Baba Öğrenimi			
Okuryazar değil	15	5.6	
Okuryazar	72	27.0	
İlkokul	94	35.2	
Ortaokul	52	19.5	
Lise	26	9.7	
Üniversite	8	3.0	
Anne Öğrenimi			
Okuryazar değil	55	20.6	
Okuryazar	60	22.5	
İlkokul	102	38.2	
Ortaokul	45	16.9	
Lise	5	1.9	
Baba Mesleği			
Memur	11	4.1	
İşçi	86	32.2	
Çiftçi	141	52.8	
Esnaf	14	5.2	
İşsiz	7	2.6	
Emekli	8	3.0	
Anne Mesleği			
Çalışmıyor	245	91.8	
Çalışıyor	22	8.2	

Erkek ve kız öğrenci sayıları birbirine yakın olan araştırma grubunda yaş ortalaması 12.29±1.17 olup yaş değişim aralığı 5'dir. 7. sınıfta öğrenim gören 95 öğrenci toplam öğrencilerin %35.6'sını oluşturmaktadır. 5.,6. ve 7. sınıf öğrencileri tüm öğrenciler içerisinde %83.9'dur. İlçe

Yavuz Selim Yatılı Ortaokulunda öğrenim gören 267 kişilik araştırma grubundaki öğrencilerden %24.3 gündüz, %75.7'si yatılı öğrenim görmektedir. Çocukların %70.00'i aile yapısını çekirdek aile olarak belirtmiştir. Babaların %52.8 çiftçi, annelerin %91.8'i herhangi bir işte çalışmamaktadır (Tablo 1).

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin, Hijyen Ölçeği Puan Ortalamaları

Boyutlar	N	Min.	Max.	\bar{X}	S.S.
Kişisel Temizlik ve Bakım	267	4.00	20.00	17.34	4.05
Sınıf Temizliği	267	3.00	15.00	11.80	3.17
Okul Çevresi Temizliği	267	3.00	15.00	9.52	2.89
Okul Binası Temizliği	267	3.00	15.00	11.65	3.18
Toplam	267	13.00	65.00	50.33	13.31

Tablo 2'de öğrencilerin "Kişisel Temizlik ve Bakım" ile "Sınıf Temizliği" ve "Okul Binası Temizliği" boyutlarına yönelik algılarının yüksek düzeyde "Okul Çevresi Temizliği" boyutuna yönelik algıların ise düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin temizlik ve hijyen algıları genel olarak yüksek ($\bar{x}=50.33$) algıladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler, kendi kişisel temizlik ve bakımlarını yeterli düzeyde yaptıkları algısına sahip olmalarına karşılık ($\bar{x}=17.34$), okul çevresinin temizliğini diğer boyutların temizliğine göre biraz daha düşük algılamaktadırlar ($\bar{x}=9.52$).

Tablo 3. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Temizlik ve Hijyen Algısı Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Sosyodemografik Özellikler	Kişisel Temizlik Boyutu	Sınıf Temizliği Boyutu	Okul Çevresi Temizliği Boyutu	Okul Binası Temizliği Boyutu
Cinsiyet	Ort. ve SS	Ort. ve SS	Ort. ve SS	Ort. ve SS
Kız	17.79±3.95	12.06±3.10	9.63±2.98	11.93±3.21
Erkek	16.89±4.11	11.54±3.23	9.41±2.81	11.38±3.13
Test ve p değeri	t= -1.825 p= 0.069	t= -1.328 p= 0.185	t= -0.623 p= 0.534	t= -1.400 p= 0.163
Öğrenim Şekli				
Yatılı	17.11±4.18	11.91±3.21	9.56±3.01	11.64±3.31
Gündüz	18.04±3.55	11.46±3.05	9.41±2.51	11.70±2.76
Test ve p değeri	t= 1.609 p= 0.109	t= -0.992 p= 0.322	t= -0.360 p= 0.719	t= 0.141 p= 0.888
Sınıf				
5. sınıf	17.58±3.53	12.61±2.56	9.91±3.04	12.43±3.00
6. sınıf	17.39±3.97	11.81±3.43	9.17±2.81	11.08±3.27
7. sınıf	17.26±4.30	11.14±3.30	9.54±3.06	11.37±3.20
8. sınıf	17.11±4.39	12.09±2.99	9.51±2.41	12.11±3.04
Test ve p değeri	F= 1.170 p= 0.323	F= 1.910 p= 0.232	F= 1.701 p= 0.356	F=1.831 p=0.129
Aile Tipi				
Çekirdek Aile	17.38±4.12	11.71±3.22	9.32±2.86	11.66±3.13
Geniş Aile	17.25±3.90	12.01±3.07	10.00±2.94	11.63±3.31
Test ve p değeri	t= 0.249 p= 0.804	t= -0.709 p= 0.479	t= 1.747 p=0.082	t= 0.073 p= 0.942
Baba Öğrenimi				
Okur yazar değil	15.86±5.80	11.13±4.29	9.40±3.13	11.13±4.35
Okuryazar	17.09±4.23	12.02±3.30	9.48±2.76	11.52±3.16
İlkokul	17.63±3.75	12.07±2.94	9.58±2.99	12.01±2.98
Ortaokul	16.94±4.23	11.17±3.07	9.40±2.91	11.09±3.36
Lise	18.65±2.99	11.65±3.21	9.73±3.15	11.76±3.08
Üniversite	17.25±3.24	12.37±2.97	10.00±2.13	13.00±1.85
Test ve p değeri	F= 1.201 p= 0.309	F= 0.813 p= 0.542	F= 0.101 p= 0.992	F= 0.951 p= 0.449
Anne Öğrenimi				
Okur yazar değil	16.80±4.94	11.70±3.35	9.16±2.76	11.07±3.44
Okuryazar	16.41±4.88	11.41±3.70	9.23±2.94	11.06±3.52
İlkokul	18.07±2.83	12.02±2.91	9.70±3.00	12.33±2.85
Ortaokul	17.51±3.91	11.80±2.80	10.00±2.83	11.42±2.95
Lise	18.00±2.54	12.80±3.27	9.20±2.16	13.60±1.34
Test ve p değeri	F= 1.948 p= 0.103	F= 0.483 p= 0.748	F= 0.870 p= 0.482	F= 2.728 p= 0.030
Baba Mesleği				
Memur	18.90±1.70	12.00±2.96	8.90±2.42	12.72±2.45
İşçi	17.44±4.23	11.79±3.12	9.44±2.75	11.79±3.13
Çiftçi	17.00±4.17	11.82±3.19	9.56±3.02	11.56±3.25
Esnaf	17.85±4.31	11.92±3.38	10.50±3.03	11.57±3.03
İşsiz	19.71±0.48	12.85±3.23	10.28±2.81	13.00±1.41
Emekli	17.25±2.43	10.00±3.54	8.37±2.61	9.62±4.27
Test ve p değeri	F= 1.066 p= 0.379	F= 0.681 p= 0.638	F= 0.780 p= 0.565	F= 1.209 p= 0.305
Anne Mesleği				
Çalışıyor	17.04±4.34	11.31±3.92	8.63±3.43	11.63±3.47
Çalışmıyor	17.37±4.03	11.84±3.10	9.60±2.84	11.66±3.16
Test ve p değeri	t= 0.361 p= 0.719	t= 0.745 p= 0.457	t= 1.510 p= 0.132	t= 0.035 p= 0.972

Tablo 3 incelendiğinde kız ve erkek öğrenciler arasında, temizlik anlayışı açısından farklılık olup olmadığını ortaya koymak için yapılan t testinde, farklı cinsiyete sahip olmanın temizlik algısı üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı söylenebilir. Yatılı ve gündüz öğrenim gören öğrencilerin

temizlik algılarına bakıldığında ise temizlik hassasiyetleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. Sosyodemografik özelliklerden sınıflara bakıldığında farklı sınıflara bağlı öğrenciler arasında temizlik ve hijyen

algının istatistiksel bakımdan yine anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

TARTIŞMA

Eğitim kurumlarının başında gelen okullar, bilgi üretme ve bununla birlikte değişimi ve gelişimi destekleme görevlerini yerine getirmektedir. Okullar, ortaya koyduğu çalışmalar, ürünler ve toplumsal etkileşim ile bu görevini yerine getirmekte, toplumun ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü sisteme en iyi şekilde katmaya gayret etmektedir. Bu kadar önemli işlevleri olan okulların, okul sağlığına dikkat etmemesi mümkün görülmemektedir. Ancak sağlık hizmetlerinin yalnızca “sağlık sektörü” tarafından yürütülemeyecek kadar kapsamlı olduğu ve bu hizmetlerin yürütülmesinde ve geliştirilmesinde sektörler arası eşgüdümün sağlanması gerektiği görüşü çağdaş sağlık anlayışı kapsamında da yer almaktadır.¹⁷

Çalışmada yatılı ilköğretim öğrencilerinin temizlik ve hijyen algıları cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde Kahveci ve Demirtaş (2012)'in yaptığı çalışmayla çalışmamız paralellik göstermeyip kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında temizlik algısında anlamlı farklılık olmadığı istatistiksel olarak saptanmıştır.¹⁶ Öğrencilerin kişisel hijyen davranışlarının incelendiği başka çalışmalarda da kız öğrencilerin vücut temizliği uygulamalarının daha iyi olduğu¹⁸⁻²² ve erkek öğrencilere göre daha sık banyo yaptıkları belirlenmiştir^{23,24}. Bu sonucun, öğrencilerin büyük çoğunluğunun yatılı kalmasından ve okulun banyo yapma, temizlik imkan ve saatlerinin tüm öğrenciler için aynı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencinin eğitim gördüğü vakit aralığı incelendiğinde yatılı ve gündüz eğitim gören öğrencilerin temizlik hassasiyetleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür. Sınıf değişkeni açısından 5.,6.,7. ve 8. sınıflara bağlı öğrenciler arasında temizlik ve hijyen algısı bakımından anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kahveci ve Demirtaş'ın yaptığı çalışmada sınıf değişkeni açısından 6. sınıf öğrencileri “Kişisel Temizlik ve Bakım”, “Sınıf Temizliği” ve “Okul Binası Temizliği” boyutlarında 7. ve 8. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek algılara sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. İlkokuldan ortaokula geçen öğrencilerde derslerinde sağlık konusu işlenmemesine rağmen sınıflar arasında temizlik ve hijyen arasında farkın olmamasını öğrencilerin yatılı okulda öğrenim görmesine ve gece nöbetçi öğretmenleriyle beraber kalmalarına bağlanabilir.

Babaların % 52.8 çiftçi, annelerin %91.8'i herhangi bir işte çalışmayan öğrencilerin sosyo-ekonomik olarak temizlik ve hijyen algısı bakımından anlamlı farklılık olmadığı istatistiksel açıdan saptanmıştır. Ortaokul 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinin temizlik ve hijyen algılarını belirlemeyi

amaçlayan bu çalışmada THÖ'nde en yüksek algı düzeyi “Kişisel Temizlik ve Bakım” boyutunda gerçekleşmektedir. Öğrenciler kendi kişisel temizlik ve bakımlarına gereken özeni gösterdiklerini düşünmektedir. Öğrencilerin kendileri ile ilgili bu algıları olumlu benlik algısı geliştirdiklerini göstermektedir. Arat, Şimşek ve Ardamar'ın(20014) yaptığı çalışmada yatılı ve gündüzlü öğrencilerin yüksek oranda el hijyenine önem verdiklerini belirlemiştir.²⁵ Öğrenciler özellikle tuvaletten sonra, sabah kalkınca, yemekten önce ve ellerini kirli hissettiğinde yıkadıkları ve iki grubun yüzdeleri birbirine yakın olduğunu saptamışlardır.

G.Kahveci (2012)'nin yaptığı çalışmasıyla çalışmamız paralellik göstererek katılımcıların “Sınıf Temizliği” ve “Okul Binasını Temizliği” boyutlarına yönelik algıları yüksek düzeydedir. Öğrenciler, sınıflarının ve okul binasının temizliğini yeterli görmektedir. Bu durum okulda ve öğrencilerin sosyal yaşamında, sağlık kültürünün oluşturulması açısından önem taşımaktadır. Öğrencilerin “Okul Çevresi Temizliği” boyutuna yönelik algıları düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Öğrenciler, okul çevresinin temiz olduğuna yönelik yüksek algılara sahip değildiler. Sağlıklı bir okul çevresi öğrencilerin temiz ve hijyenik bir ortamda öğrenim görmesi açısından önemlidir.

Genel olarak bakıldığında ortaokul 5.,6.,7. ve 8. sınıf öğrencilerinin temizlik ve hijyen algılarının iyi düzeyde olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrenciler arasında temizlik ve hijyen algı farkı olmadığı, aynı bölgenin çocukları olması nedeniyle öğrenim şekli ve sosyoekonomik açıdan temizlik ve hijyen algılarında bir farklılık olmadığı görülmüştür.

SONUÇ ve ÖNERİLER

- Temizlik ve sağlık kültürünün temelleri okulla birlikte başladığı düşünüldüğünde eğitime de bu dönemde başlanmalıdır.
- Araştırmanın neticesi bütünüyle ele alındığında temizlik ve hijyen algısı düzeyinin öğrenciler arasında ciddi farklılıklar arzetmemektedir. Buda birçok yerden gelen öğrenci kitlesinin aynı sosyal ve kültürel hatta aynı ekonomik düzeye sahip olmalarından kaynaklanmaktadır.
- Temizlik ve hijyen algılarının kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık olmadığı anlaşılmaktadır.
- Temizlik ve hijyen algısının sınıf farkına göre değişkenlik göstermediği yine çalışma sonunda anlaşılmaktadır.
- Çalışmanın sonunda okul çevre temizliği ile ilgili algının düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda aşağıda belirtilen öneriler sunulabilir;

1. Sağlık hijyenle başlar hijyen ise eğitimin ilk adımı olan okulla başlar dolayısı ile eğitim öğretim kadar temizlik ve hijyen algısının gelişmesi için okul eğitimine paralel bu tür eğitimlere daha da ağırlık verilmelidir.
2. Okullarda temizlik hijyen ve sağlık bilinci ile ilgili etkinlikler yapılmalı ve bununla ilgili yazılı ve görsel kaynaklardan faydalanılmalıdır.
3. Araştırma yatılı öğrenci gurubu ile yapılmış ve aşağı yukarı birbirine yakın sonuçlar elde edilmiştir, daha objektif sonuçlara ulaşılabilmek için farklı okul ve farklı sosyo ekonomik düzeyde olan öğrencilerle de bu tür çalışmalar yapılmalıdır.
4. Günümüz sağlık politikaları ele alındığında koruyucu sağlığa verilen önemin ne kadar büyük olduğu anlaşılmaktadır. Koruyucu sağlığın etkinliği bakımından Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte yürütülecek çalışmalar koruyucu sağlık hizmetlerinin etkinliğini artıracaktır.
5. Sağlık Bakanlığı yeni nesiller ve toplum sağlığı için okul sağlığı hemşireliğine önem vermeli ya da her il ve ilçede okul sayıları ve yoğunluklarına göre belli sayıda OTSM kurup proje ve programlarını daha iyi uygulaması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

1. Çan, G., Topbaş, M., Kapucu, M. (2004). Trabzon'da İki Farklı Yerleşim Yerindeki İlköğretim Öğrencilerinin Kişisel Hijyen Alışkanlıkları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 3, 170-177.
2. World Health Organisation. Constitution, 2002 http://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf (erişim tarihi: 02.06.2015)
3. Gündüz, S. (2004). Okul Sağlığında Neredeyiz? *Ankara Medical Journey*, 29-33.
4. Işıklı, B., Kalyoncu C. (2007). Eskişehir Kırsal İlköğretim Öğrencilerinde Görme Kusurları, *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 16 (17): 95-99.
5. Arat A. (2014). Yatılı İlköğretim Okulu 2.Kademe Öğrencilerin Kişisel Hijyen Uygulamaları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 58-72.
6. Bulduk, S., Erdoğan, S. (2005). Okul Sağlığı Ekibinin Nitelik ve Hizmet Kapsamının Geliştirilmesi. *Klinik Çocuk Forumu Dergisi*, Eylül-Ekim: 57-66.
7. Bahar Z. (2010). Okul Sağlığı Hemşireliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 4 (3) , 195-200.
8. Ryan K. (2008). Health Promotion of Faculty and Staff: The School Nurses Rose. *The Journal of School Nursing*, 4 (24) , 183-7.
9. National Association School of Nurses 2014. Code of Ethics. <http://www.nasn.org/Default.aspx?tabid=512> (erişim: 11.04.2014)
10. Erefe İ., Aksayan S. (1998) "Okul Sağlığı ve Hemşireliği". Erefe İ. (Ed): *Halk Sağlığı Hemşireliği El Kitabı*. İçinde (s: 183-190) Koç Vakfı Yayınları. İstanbul.
11. Erefe İ., Kocaman G., Bayık A. (1982). İlkokul Çocuklarının Okuldan Kalma Davranışlarında Kırsal ve Kentsel Çevre ve Diğer Etmeler İlişkileri. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 21,Sayı:3.
12. Arat A. (2014). Yatılı İlköğretim Okulu 2.Kademe Öğrencilerin Kişisel Hijyen Uygulamaları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33 , 58-72.
13. Kitiş, Y. (2011). İlköğretim Öğrencilerinde El Hijyeni ve El Hijyeni Eğitiminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi 2011*, 1 (4) , 93-102.
14. Kaya, M. (2009). Ankara'da Bir İlköğretim Okulunda El Yıkama Konusunda Bir Mücadele Çalışması. *Erciyes Tıp Dergisi 2009*, 2 (31), 135-143.
15. Önsüz, M.F. (2008). İstanbul'da Farklı İki İlköğretim Okulunda Öğrencilerin Kişisel Hijyen Alışkanlıklarının Belirlenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 1 (9), 9-17.
16. Kahveci, G., Demirtaş Z. (2012). İlköğretim Okulu 6.,7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Temizlik ve Hijyen Algıları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi 2012*, 2 , 51-61.
17. Soyluoğlu, B. (2003). Çağdaş sağlık anlayışı.[http:// www.bilkent.edu.tr/~ bilheal/ aykonu/ Ay2003/ kasim03/ cagdasaglik.html](http://www.bilkent.edu.tr/~bilheal/aykonu/Ay2003/kasim03/cagdasaglik.html) (erişim: 20.12.2014).
18. Drankiewicz, D.,&Dundes, L. (2003). Handwashingamongfemalecollegestudents. *American Journal of Infection Control*, 31:67-71.
19. White, C.,Kolble, R., Carlson, R. &Lipson, N. (2005). Theimpact of a healthcampaign on handhygieneandupperrespiratoryillnessamongcollegestudents living in residencehalls. *The Journal of AmericanCollegeHealth*, 53:175-81.
20. Anderson, J.L.,Warren, C.A., Perez, E., Louis, R.I., Phillips, S., Wheeler, J., Cole, M. &Misra, R. (2008). Genderandethnicdifferences in handhygienepracticesamongcollegestudents. *American Journal of Infection Control*, 36 (5): 361-368.
21. Şimşek, Ç.,Piyal, B., Tüzün, H., Çakmak, D., Turan, H. & Seyrek, V. (2010). Ankara il merkezindeki bazı lise öğrencilerinde kişisel hijyen davranışları. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 9 (5): 433-440.
22. Erkal, S. & Şahin, H. (2011). An application on determininghygienebehaviors of universitystudents. *International Journal of Business andSocialScience*. 2 (8): 170-176.
23. Kaya, M.,Büyükerbetçi, M., Meriç, M.B., Çelebi, A.E., Boybeyi, Ö., Işık, A., Bozkurt, H.İ., Vaizoğlu, A.S. & Güler, Ç. (2006). Ankara'da bir lisenin 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin kişisel hijyen konusunda davranışlarının belirlenmesi. *STED*, 5 (10): 179-183.
24. Şimşek, Ç. (2006). On birinci sınıf öğrencilerinin kişisel bakım ve sağlığın korunmasına yönelik davranışlarının incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
25. Arat A., Şimşek İ., Erdamar G. (2014) Yatılı ilköğretim bölge okulu II. Kademe öğrencilerinin kişisel hijyen uygulamaları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi* 33,58-72 .